

Nobisweg 1, Asten

rapport 3316

Nobisweg 1 te Asten, gemeente Asten

Een Bureauonderzoek

M. Hanemaaijer
R.M. van der Zee

Colofon

ADC Rapport 3316
Nobisweg 1 te Asten, gemeente Asten
Een Bureauonderzoek

Auteurs: M. Hanemaaijer en R.M. van der Zee

In opdracht van: Nobis Asten B.V.

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, 25 juni 2013
Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

Status onderzoek: definitief, 25 juni 2013

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.
ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Autorisatie:
R.M. van der Zee

ISSN 1875-1067

ADC ArcheoProjecten
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Tel 033-299 81 81
Fax 033-299 81 80
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding en administratieve gegevens	7
2 Bureauonderzoek	8
2.1 Doelstelling en vraagstelling	8
2.2 Methodiek	8
2.3 Resultaten	8
2.4 Gespecificeerde verwachting en conclusie	13
Literatuur	15
Geraadpleegde websites	15
Lijst van afbeeldingen en tabellen	15

Samenvatting

In opdracht van Nobis Asten BV heeft ADC ArcheoProjecten in januari en februari 2013 een bureauonderzoek uitgevoerd voor de locatie Nobisweg 1 te Asten. Doel van het bureauonderzoek was het bepalen van de aard en de omvang van de verstoring van het archeologisch bodemarchief als gevolg van in 2012 uitgevoerde werkzaamheden. Deze werkzaamheden bestonden uit het verwijderen van de bovengrond (plaggendek) ten behoeve van de aanleg van een cunet voor een parkeerterrein en het uitgraven van een vijver.

Het plangebied bevindt zich nabij een beekdal op de flank van een dekzandrug. Dergelijke overgangszones tussen laag/nat en hoog/droog waren in het verleden aantrekkelijk voor bewoning. Dit blijkt uit verschillende onderzoeken die in de omgeving zijn uitgevoerd. Hierbij zijn onder andere sporen uit de IJzertijd en de Romeinse tijd aangetroffen. Ten noorden van het plangebied zijn diverse Romeinse munten aangetroffen. Deze vondsten zijn mogelijk te relateren aan een oude doorgaande weg richting het noorden.

In de Late Middeleeuwen ontstond het huidige dorp Asten en werd het omliggende gebied op grote schaal ontgonnen voor de landbouw. Het plangebied maakte in deze periode deel uit van een uitgestrekt escomplex. Als gevolg van eeuwenlang agrarisch gebruik werd het oorspronkelijke maaiveld opgehoogd met een plaggendek. Dit dek heeft vermoedelijk bijgedragen aan de conservering van onderliggende grondsporen (in de top van het dekzand), waarvan de aanwezigheid ervan in zeer beperkte mate tijdens de recent uitgevoerde graafwerkzaamheden vastgesteld kon worden.

Tussen het dekzand en het plaggendek is veelal nog een 'cultuurlaag' aanwezig: een doorwerkte oude bodem met kleine fragmenten aardewerk, natuursteen, vuursteen of houtskool. Organische resten (zoals bot, hout, leder en textiel) zijn in dekzangebied, door de relatief droge en zure bodemomstandigheden, in het algemeen slecht geconserveerd. Of een dergelijk laag in het onderhavige plangebied inderdaad aanwezig was, is niet bekend.

In het plaggendek waren mogelijk archeologische resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd aanwezig. Naar verwachting zullen deze resten hoofdzakelijk hebben bestaan uit nederzettingsafval, fragmenten van allerlei gebruiksvoorwerpen die bij het opbrengen van plaggen en grondbewerking in de bodem terecht zijn gekomen. Gezien het op oude kaarten ontbreken van aanwijzingen voor bebouwing is de kans op bewoningsresten uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd klein.

Ten behoeve van de aanleg van de vijver en het cunet van het parkeerterrein is het plaggendek verwijderd. Hierbij is de top van het dekzand aangesneden en kunnen ondiepe grondsporen ongedocumenteerd verloren zijn gegaan. Of en in welke mate dit is gebeurd, is niet bekend. Naar verwachting zullen diepere sporen nog (vrijwel) geheel intact zijn. Geadviseerd wordt om in de toekomst bij additionele verstoring van de bodem vroegtijdig archeologisch onderzoek uit te voeren.

Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

Periode	Afkorting	Tijd in jaren
Nieuwe tijd	NT	1500 - heden
Middeleeuwen:	XME	450 – 1500 na Chr.
Late Middeleeuwen	LME	1050 - 1500 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	VME	450 - 1050 na Chr.
Romeinse tijd:	ROM	12 voor Chr. – 450 na Chr.
Laat-Romeinse tijd	ROML	270 - 450 na Chr.
Midden-Romeinse tijd	ROMM	70 - 270 na Chr.
Vroeg-Romeinse tijd	ROMV	12 voor Chr. - 70 na Chr.
IJzertijd:	IJZ	800 – 12 voor Chr.
Late IJzertijd	IJZL	250 - 12 voor Chr.
Midden-IJzertijd	IJZM	500 - 250 voor Chr.
Vroege IJzertijd	IJZV	800 - 500 voor Chr.
Bronstijd:	BRONS	2000 - 800 voor Chr.
Late Bronstijd	BRONSL	1100 - 800 voor Chr.
Midden-Bronstijd	BRONSM	1800 - 1100 voor Chr.
Vroege Bronstijd	BRONSV	2000 - 1800 voor Chr.
Neolithicum (Jonge Steentijd):	NEO	5300 – 2000 voor Chr.
Laat-Neolithicum	NEOL	2850 - 2000 voor Chr.
Midden-Neolithicum	NEOM	4200 - 2850 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum	NEOV	5300 - 4200 voor Chr.
Mesolithicum (Midden-Steentijd):	MESO	8800 – 4900 voor Chr.
Laat-Mesolithicum	MESOL	6450 - 4900 voor Chr.
Midden-Mesolithicum	MESOM	7100 - 6450 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum	MESOV	8800 - 7100 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd):	PALEO	tot 8800 voor Chr.
Laat-Paleolithicum	PALEOL	35.000 - 8800 voor Chr.
Midden-Paleolithicum	PALEOM	300.000 – 35.000 voor Chr.
Vroeg-Paleolithicum	PALEOV	tot 300.000 voor Chr.

Bron: Archeologisch Basis Register 1992

1 Inleiding en administratieve gegevens

In opdracht van Nobis Asten BV heeft ADC ArcheoProjecten in januari en februari 2013 een bureauonderzoek uitgevoerd naar de locatie Nobisweg 1 te Asten (gemeente Asten). Doel van het bureauonderzoek was het bepalen van de aard en de omvang van de verstoring van het archeologisch bodemarchief als gevolg van in mei 2012 uitgevoerde werkzaamheden. Deze werkzaamheden bestonden uit het uitgraven van een vijver en de aanleg van een cunet voor een parkeerterrein.

Administratieve gegevens:

Opdrachtgever:	Nobis Asten BV
Soort onderzoek:	Bureauonderzoek
Aanleiding:	bepalen in hoeverre reeds uitgevoerde bodemingrepen eventuele archeologische resten hebben aangetast
Locatie:	Nobisweg 1
Plaats:	Asten
Gemeente:	Asten
Provincie:	Noord-Brabant
Kadastrale gegevens:	Gemeente Asten, sectie F, nr. 4747
Kaartblad:	52C
Oppervlakte plangebied	cira 3 ha
Coördinaten:	NW: 180.556 / 381.098 NO: 180.905 / 381.903 ZO: 180.822 / 380.911 ZW: 180.540 / 381.050
Bevoegde overheid:	Provincie Noord Brabant
Deskundige namens de bevoegde overheid:	Dhr. M. Meffert
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	55.299
ADC-projectcode:	4141285
Auteur:	M. Hanemaaijer (prospector)
Projectmedewerkers:	M. Hanemaaijer, R.M. van der Zee (senior prospector)
Autorisatie:	R.M. van der Zee
Periode van uitvoering:	januari, februari en juni 2013
Beheer en plaats documentatie:	ADC ArcheoProjecten bv, Amersfoort
Beheer en plaats digitale documentatie (e-depot):	http://persistent-identifier.nl/?identifier=urn:nbn:nl:ui:13-qtgr-aw

Het plangebied ligt in een gebied waar een gemeentelijk archeologisch beleid is vastgesteld. Op grond van dit beleid valt het plangebied in de zone categorie 4 (waarden en verwachtingenkaart gemeente Asten) en archeologie waarde 2 (bestemmingsplan).¹ Dit houdt in dat archeologisch onderzoek verplicht is bij verstoringen groter dan 250 m² en dieper dan 40 cm –mv. Hoewel de bodemingrepen reeds hebben plaatsgevonden, is de provincie Noord-Brabant van mening dat alsnog een archeologisch bureauonderzoek uitgevoerd dient te worden.

In Nederland dient het vaststellen van de archeologische waarde van een plangebied te gebeuren op grond van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.2).²

¹ Hessing *et al.* 2011; <http://www.ruimtelijkeplannen.nl/web-roo/roo/bestemmingsplannen#>

² SIKB 2010.

2 Bureauonderzoek

2.1 Doelstelling en vraagstelling

Het bureauonderzoek vormt de eerste stap in het vaststellen van de archeologische waarde van het gebied. Het doel van bureauonderzoek is het aan de hand van schriftelijke bronnen verwerven van informatie over bekende en/of verwachte archeologische waarden in het plangebied, om daarmee te komen tot een gespecificeerde, archeologische verwachting.

Voor het bureauonderzoek is de volgende onderzoeksvraag opgesteld:

- Waren er mogelijk archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?

2.2 Methodiek

Het onderzoek is uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2 Landbodems, protocol 4002 Bureauonderzoek.

Het bureauonderzoek bestaat uit de volgende elf processtappen:

1. Afbakenen plan- en onderzoeksgebied en vaststellen consequenties van huidig gebruik;
2. Aanmelden onderzoek bij Archis;
3. Vermelden (en toepassen) overheidsbeleid;
4. Beschrijven huidig gebruik;
5. Beschrijving historische situatie en mogelijke verstoringen voor de recent uitgevoerde bodemingrepen
6. Beschrijven mogelijke aanwezigheid bouwhistorische waarden in de ondergrond;
7. Beschrijven bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden;
8. Opstellen gespecificeerde verwachting;
9. Opstellen standaardrapport bureauonderzoek;
10. Afmelden onderzoek bij Archis: overdracht onderzoeksgegevens;
11. Aanleveren digitale gegevens bij e-Depot.

De processtappen 1 tot en met 7 leveren gegevens op basis waarvan processtap 8, de gespecificeerde verwachting wordt opgesteld. De gespecificeerde verwachting kan worden beschouwd als een belangrijke conclusie van het bureauonderzoek, omdat hierin wordt aangegeven of, en zo ja, welke archeologische waarden worden verwacht, indien relevant weergegeven op een kaart.

De resultaten van processtappen 1 tot en met 8 worden behandeld in de paragrafen 3.1 tot en met 3.5. Processtap 9 resulteert in het voorliggende rapport. De processtappen 10 en 11 hebben betrekking op het voor derden openbaar maken van de resultaten van het bureauonderzoek bij onder meer Archis en het e-Depot.

2.3 Resultaten

2.3.1 Afbakening plan- en onderzoeksgebied en vaststellen van de consequenties van de uitgevoerde bodemingrepen

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op afbeeldingen 1 en 2.

Van het plangebied zelf zijn onvoldoende archeologische en aardkundige gegevens beschikbaar om een uitspraak te kunnen doen over de archeologische verwachting. Daarom zijn tevens gegevens betrokken uit de directe omgeving, waarmee het onderzoeksgebied kan worden gedefinieerd als het gebied binnen een straal van circa 500 m rondom het plangebied.

In mei 2012 hebben de volgende bodemingrepen plaatsgevonden:

- Het verwijderen van de bovengrond (60 tot 80 cm) ten behoeve van de aanleg van een cunet voor een parkeerterrein;
- Het uitgraven van een vijver (tot 300 cm –mv).

Voorafgaand aan de start van de werkzaamheden alsmede tijdens de werkzaamheden zelf is geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. Toch zijn door de Heemkunde Kring De Vonder Asten-Someren op zeer beperkte schaal waarnemingen gedaan:³

“Het ziet er naar uit dat men bezig is met natuurontwikkeling, maar zeker weten doe ik dat niet (aanleg water en afgraven bovengrond tussen hotel Nobis en de afrit van de snelweg). Toen ik vanmiddag op het terrein ben wezen kijken vertelde de kraanmachinist me dat het om een uitbreiding parkeren gaat. De strook is 40 bij 100 meter en hoewel het niet vlak is afgegraven zijn er duidelijk archeologische sporen te zien.”

Op grond van deze waarnemingen moet rekening worden gehouden dat ondiepe grondsporen ongedocumenteerd verloren zijn gegaan. Of en in welke mate dit is gebeurd, is niet bekend. Naar verwachting zullen diepere sporen nog (vrijwel) geheel intact zijn.

2.3.2 Beschrijving van de aardwetenschappelijke waarden

De volgende aardwetenschappelijke informatie is bekend van het plangebied:

Bron	Informatie
Geologische kaart van Nederland 1:50.000 ⁴	Formatie van Boxtel met een dek van Laagpakket van Wierden, fluvioperiglaciale afzettingen (leem en zand) met een zanddek
Geomorfologische kaart van Nederland 1:50.000 ⁵	Dekzandrug of kopje
Bodemkaart van Nederland 1:50.000 ⁶	Overgang lage enkeerdgronden en hoge zwarte enkeerdgronden, leemarm en zwak lemig zand GWT III en VI
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) ⁷	Ca. 24 m + NAP

Het plangebied is gelegen in het Brabantse zandgebied. De ondergrond wordt gevormd door afzettingen van de Formatie van Boxtel.⁸ Binnen het plangebied bestaan deze afzettingen uit smeltwaterafzettingen (fluvioperiglaciale afzettingen) bestaande uit leem en zand met daarover dekzand. Het dekzand wordt ingedeeld bij het Laagpakket van Wierden binnen de Formatie van Boxtel.

Bovengenoemde afzettingen zijn gevormd in gedurende de koudste periode van de laatste ijstijd. De fluvioperiglaciale afzettingen zijn gevormd onder condities met een permanent bevroren ondergrond, permafrost. Onder deze condities kon het (smelt)water niet in de ondergrond doordringen en werden lemige en zandige afzettingen werden afgezet. Onder de destijds heersende condities werden er beken gevormd. Aan het eind van deze ijstijd hebben de beken zich hebben ingesneden in de oorspronkelijke ondergrond.⁹ Toendertijd zal ook de voorloper van de huidige Bekerloop zich hebben gevormd.

Aan het einde van de laatste ijstijd heerste er een poolwoestijnlandschap in Nederland en had de wind vrijspel in het verplaatsen van zand en silt. Er werd een reliëf gevormd van noordoost-zuidwest georiënteerde dekzandruggen afgewisseld met dekzandwelingen en -vlakten. Het plangebied is gelegen op een uitloper van een dergelijke dekzandrug, die ten noorden van het plangebied is gelegen. Gezien de ligging op de flank is het pakket dekzand naar verwachting relatief dun.

³ d.d. 23 mei 2012

⁴ De Mulder et al 2003.

⁵ Alterra 2003.

⁶ Stichting voor Bodemkartering 1968a.

⁷ <http://www.ahn.nl/viewer>

⁸ De Mulder et al. 2003.

⁹ Berendsen 2008.

Met het begin van het Holoceen, de huidige warme periode, ontwikkelde er zich een vegetatiedek en werd zachtglooiende dekzandrelief vastgelegd. Vanaf de Late Middeleeuwen werden de arme zandgronden verrijkt door het opbrengen van met plaggen vermengde mest. Door dit eeuwenlange gebruik is het oorspronkelijke oppervlak opgehoogd met een soms meer dan een meter dik plaggendek (zie kadertekst). Als dit plaggendek meer dan 50 cm dik is, is er sprake van een enkeerdgrond.

In het plangebied worden twee bodemtypen verwacht, namelijk lage enkeerdgronden in het zuidelijk deel en hoge zwarte enkeerdgronden in het noordelijk deel. Lage enkeerdgronden bevinden zich vooral in beekdalen en laagtes. Zoals hierboven vermeld bevindt zich ten zuidwesten van het plangebied een laagte waar thans de Bekerloop stroomt. De 50 à 70 cm dikke bovengrond is zeer donker bruin tot zwart van kleur en sterk humeus. Hieronder bevindt zich een ca. 20 cm dikke humeuze, tot venige bovengrond van het begraven profiel (het voormalige maaiveld), waaronder zich grijs leemig fijn zand bevindt.

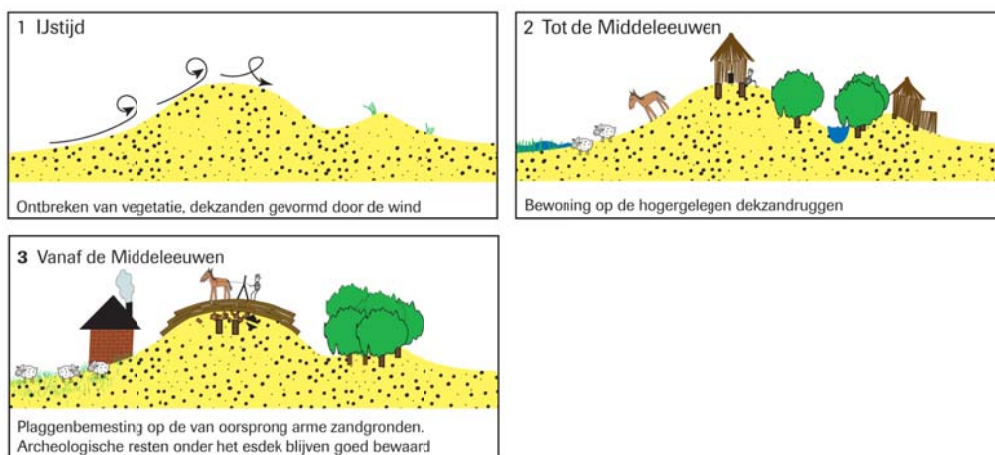
Hoge zwarte enkeerdgronden zijn oude bouwlanden en komen voor binnen hoger gelegen gebieden dan lage enkeerdgronden. De humushoudende bovengrond is 50 tot 100 cm dik. De zwarte kleur is een gevolg van het gebruik van heideplaggen.

De ontwikkeling van een esdek

De Nederlandse zandgebieden bestaan uit een reliëfrijk landschap met hogergelegen dekzandruggen en tussenliggende vlakten. De dekzandruggen zijn ontstaan in de laatste ijstijd, toen Nederland een koud en droog klimaat had. Het was hier een poolwoestijn en er was vrijwel geen vegetatie, waardoor de wind vrij spel had en voor grootschalige zandverstuivingen heeft gezorgd. De richting van deze dekzandruggen, die andere afzettingen afdekken, is bepaald door de overheersende windrichting gedurende de ijstijden. De tussenliggende vlakten worden doorsneden door beken.

Deze dekzandruggen zijn al bewoond geweest vanaf de laatste ijstijd (ca. 10.000 jaar geleden). Deze gebieden waren aantrekkelijk omdat ze hoog en droog liggen. Het zijn echter van oorsprong arme zandgronden waar landbouw weinig zinvol is. Al aan het begin van onze jaartelling is men daarom begonnen met bemesting. In de Middeleeuwen woonden de mensen vooral op de flanken van de dekzandruggen en ze hebben op de hogergelegen delen gewassen verbouwd. Vanaf dat moment zijn de landbouwgronden op de dekzandruggen intensief bemest met potstalmest die vermengd werd met heideplaggen. De mest verzamelden de boeren in de stallen waar de schapen voornamelijk in de winter verbleven.

Deze oude bouwlandgronden worden ook wel esdekken genoemd. Gebieden met een esdek zijn archeologisch interessant omdat zij oudere archeologische resten op de dekzandruggen afdekken. Onder deze essen zijn deze resten vaak goed bewaard gebleven. In de loop der eeuwen zijn door het ploegen typische bolvormige akke's ontstaan die nog steeds goed herkenbaar zijn in het landschap.

2.3.3 Beschrijving van bekende archeologische waarden

In het onderzoeksgebied zijn de volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld (zie afbeelding 4):

Onderzoeksmeldings-nummer	Soort onderzoek	Resultaat	Advies
4.696	Booronderzoek	Er werd een plaggendek met hieronder een cultuurlaag verwacht, in de boringen is wel een plaggendek aangetroffen, maar geen duidelijke cultuurlaag.	Het plangebied is vrijgegeven.
32.592	Bureau- en booronderzoek	Bodem blijkt verstoord tot in de C-horizont, locatie lijkt ook minder gunstig voor bewoning t.o.v. nabijgelegen gebieden	Het plangebied is vrijgegeven.
32.593	Bureau- en booronderzoek	idem. 32.592	Het plangebied is vrijgegeven.
3.213 ¹⁰	booronderzoek	In boringen in het zuidelijke en zuidwestelijk deel zijn prehistorische scherven aangetroffen.	Archeologisch toezicht en AAO, in laaggelegen noordoostelijk deel geen vervolgonderzoek
2.201 ¹¹	Archeologisch toezicht, vervolg op 3.213, is feitelijk een proefsleuvenonderzoek waarbij de toekomstige wegcunnetten dienst deden als proefsleuven	Aantal sporenclusters met bewoningssporen uit de IJzertijd, deze bevinden zich met name op een dekzandopduiking die in het noorden en noordoosten wordt begrensd door het voormalige beekdal van de Bekerloop . Een groot deel van het plangebied blijkt echter te zijn verstoord ten gevolge van zandwinning, het machinaal rooien van een houtwal en recente bebouwing.	Ondanks het aantreffen van bewoningssporen uit de IJzertijd geen vervolgonderzoek aangezien een groot deel van het plangebied bleek te zijn verstoord.
18.162 ¹²	Bureau- en booronderzoek	Onderin plaggendek cultuurlaag waarin aardewerkfragmenten uit de Late Middeleeuwen zijn aangetroffen.	proefsleuvenonderzoek
21.619 ¹³	Aanvullend verkennend booronderzoek, vervolg op 18.162	Ten opzichte van voorgaand onderzoek op de locatie zijn enkele lager gelegen delen afgevallen voor het proefsleuvenonderzoek.	proefsleuvenonderzoek

¹⁰ Rensink & Roymans 2000.¹¹ Roymans 2000.¹² Van der Aa 2002.¹³ Sophie & Oude Rengerink 2008.

Waarnemingsnr	Omschrijving	Datering ¹⁴	Opmerking
36.315	Fragmenten handgevormd aardewerk en kooksteen	BRONS/IJZ	Aangetroffen tijdens niet-archeologische graafwerkzaamheden ter hoogte van industrieterrein Nobis
44.261	Fragmenten handgevormd aardewerk en natuursteenfragmenten	BRONS/IJZ	Aangetroffen tijdens niet-archeologische graafwerkzaamheden ter hoogte van industrieterrein Nobis
44.262	Romeinse munt	ROM	Aangetroffen tijdens veldkartering
49.181	aardewerkfragmenten	NEO-IJZ en LME	Aangetroffen tijdens booronderzoek onderzoeksmelding 3.213
44.228	Grondsporen (huisplattengronden, spiekers, palenrijen, greppels) aardewerkfragmenten, slijpsteen, kooksteen, spinklos	Vooraf IJZ, enkele LME greppels	Aangetroffen tijdens archeologisch toezicht onderzoeksmelding 2.201

In ARCHISII zijn voor het onderzoeksgebied geen AMK-terreinen of vondstmeldingen geregistreerd. De heemkundekring De Vonder Asten-Someren heeft echter in de directe omgeving van het plangebied wel een aantal vindplaatsen gelokaliseerd.¹⁵ Deze zijn nog niet in ARCHISII ingevoerd. De vindplaatsen worden in het onderstaande besproken (voor de ligging, zie afb. 5).

Vindplaatsen 2, 18 en 19

Op circa 400 m ten noorden van het plangebied is tijdens een veldverkenning ca. 5 kilo bouwafval, glas, metaal, natuursteen, en roodbakkerend geglazuurd aardewerk aangetroffen. Hier zijn tevens twee Romeinse munten (van Hadrianus, 117-138 na Chr.) en sestertius van Trajanus (98-117 na Chr.) aangetroffen.

Vindplaats 57¹⁶

Op circa 220 m ten noorden van het plangebied zijn bij verbouwingwerkzaamheden aan een stal diverse fragmenten aardewerk waaronder steengoedkruiken, roodbakkerende kommetjes en een groot bord met slibversiering (totaal scherven = 122); verder stuk dakleij, gebruikt als slijpsteen, natuursteenfragment, een dakpan een onbekend geroest ijzeren voorwerp aangetroffen.

Vindplaats 20

Op circa 400 m ten noordwesten van het plangebied is op een akker een Romeinse munt (Trajanus Dupondius 98-99 na Chr.) aangetroffen.

Vindplaatsen 32¹⁷ en 37¹⁸

Op circa 600 m ten noordwesten van het plangebied zijn de fundamente van de middeleeuwse kerk van Ommel en het naastliggende middeleeuwse klooster Mariaschoot. De Gotische kapel dateert uit het midden van de 15^e eeuw en is bewaard gebleven op een gravure i.t.t. het klooster Maria-Schoot uit het midden van de 16^e eeuw. Hier in de buurt is tevens bij de bouw van een woning een muntschat van dertien zilveren munten gevonden op de plaats van een oude boerderij bij een voormalig klooster. Het gaat om elf Franse 18^e en 19^e eeuwse en twee 17^e eeuwse in Holland gebruikte munten.

Vindplaats 47

Op circa 240 m ten zuidwesten van het plangebied is een zilveren munt (double esterling Jean 3, 1312-1355) aangetroffen.

Ten behoeve van de bouw van het hotel (thans Best Western Hotel Nobis) direct ten zuiden van het plangebied in 1990-1991 is een aantal funderingssleuven gegraven. Hierbij zijn door de

¹⁴ Voor een verklaring van de afkortingen, zie tabel 1.

¹⁵ E-mail d.d. 28-12-2012 van dhr. H. Meeuws (Heemkundekring De Vonder Asten-Someren).

¹⁶ Berkvens 2002.

¹⁷ Vink 1983; Laarschot 1984; Dom de Jong 1960.

¹⁸ Laarschot 1984.

Heemkunde Kring De Vonder Asten-Someren grondsporen waargenomen. Omdat voorafgaand of tijdens de bouwactiviteiten geen archeologisch onderzoek was voorzien, konden de sporen niet onderzocht en gedocumenteerd worden.

Op de landelijke en gemeentelijke verwachtings-/beleidskaarten staat de volgende archeologische verwachting voor het plangebied aangegeven:

Bron	Verwachting	Toelichting
Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW)	hoog	vanwege voorkomen van esdek
Gemeentelijke beleidskaart	hoog	vanwege voorkomen van esdek

2.3.4 Beschrijving van de historische situatie, mogelijke verstoringen en bouwhistorische waarden

De historische situatie is op verschillende kaarten als volgt:

Bron	Historische situatie
Kadastrale minuut 1811-1832 ¹⁹	noordoosten heide gebied rest weiland/akkerland, hiertussen loopt een weg
Topografische kaart 1830-1850 ²⁰	idem.
Bonnekaart 1895, 1911, 1917, 1927 en 1936 ²¹	noordoosten bos, rest akkerland/weiland, doorsneden door sloten/paden
Topografische kaart 1955, 1958 en 1967 ²²	hele plangebied akkerland/weiland
Topografische kaart 1979, 1987 en 1991 ²³	snelweg ten noorden van plangebied afgebeeld, plangebied in gebruik als akkerland

Op de oudste geraadpleegde kaart is het grootste deel van het plangebied in gebruik als weiland of akkerland. De twee gebieden worden van elkaar gescheiden door een weg. Het noordoostelijk deel van het plangebied is een heidegebied. Aan het einde van de 19^e eeuw is bos aangeplant ter plaatse van het heidegebied. Deze situatie blijft onveranderd tot in het midden van de 20^e eeuw als het bos plaatsmaakt voor akkerland.

In de jaren '70 van de 20^e eeuw verandert de situatie rondom het plangebied: de rijksweg A67, die direct ten noorden van het plangebied loopt, wordt aangelegd. Het plangebied zelf blijft in gebruik als akkerland. In het begin van de jaren '90 van de vorige eeuw is direct ten zuiden van het plangebied een hotel (thans Best Western Hotel Nobis) gebouwd.

2.4 Gespecificeerde verwachting

De voor het bureauonderzoek opgestelde onderzoeksvraag "*Waren er archeologische waarden in het plangebied aanwezig, en zo ja, wat is de specifieke archeologische verwachting?*" kan als volgt worden beantwoord:

Het plangebied bevindt zich in de nabijheid van een beekdal, op de flank van een dekzandrug. Dergelijke overgangszones waren in het verleden aantrekkelijk voor bewoning. Dit blijkt uit verschillende onderzoeken die in de omgeving zijn uitgevoerd. Hierbij zijn onder andere sporen uit de IJzertijd en de Romeinse tijd aangetroffen. Ten noorden van het plangebied zijn diverse Romeinse munten aangetroffen. Deze vondsten zijn mogelijk te relateren aan een oude doorgaande weg richting het noorden.

¹⁹ Kadaster 1811-1832.

²⁰ Wolters Noordhoff Atlasproducties 1990.

²¹ Bureau Militaire Verkenningen 1895, 1911, 1917, 1927 en 1936.

²² Topografische dienst 1955, 1958 en 1967.

²³ Topografische dienst 1979, 1987 en 1991.

In de Late Middeleeuwen ontstond het huidige dorp Asten en werd het omliggende gebied op grote schaal ontgonnen voor de landbouw. Het plangebied maakte in deze periode deel uit van een uitgestrekt escomplex. Als gevolg van eeuwenlang agrarisch gebruik werd het oorspronkelijke maaiveld opgehoogd met een plaggendek. Dit dek heeft vermoedelijk bijgedragen aan de conservering van onderliggende grondsporen (in de top van het dekzand), waarvan de aanwezigheid ervan in zeer beperkte mate tijdens graafwerkzaamheden vastgesteld kon worden.

Tussen het dekzand en het plaggendek is veelal een 'cultuurlaag' aanwezig: een doorwerkte oude bodem tussen het plaggendek en de ongeroerde ondergrond met kleine fragmenten aardewerk, natuursteen, vuursteen of houtskool. Organische resten (zoals bot, hout, leder en textiel) zijn in dekzangebied, door de relatief droge en zure bodemomstandigheden, in het algemeen slecht geconserveerd. Of een dergelijk laag in het onderhavige plangebied inderdaad aanwezig was, is niet bekend.

In het plaggendek waren mogelijk archeologische resten uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd aanwezig. Naar verwachting zullen deze resten hoofdzakelijk hebben bestaan uit nederzettingsafval, fragmenten van allerlei gebruiksvoorwerpen die bij het opbrengen van plaggen en grondbewerking in de bodem terecht zijn gekomen. Gezien het op oude kaarten ontbreken van aanwijzingen voor bebouwing is de kans op bewoningsresten uit de Late Middeleeuwen en de Nieuwe tijd klein.

2.5 Conclusie

Ten behoeve van de aanleg van de vijver en het cunet van het parkeerterrein is het plaggendek verwijderd. Hierbij is de top van het dekzand aangesneden en kunnen ondiepe grondsporen ongedocumenteerd verloren zijn gegaan. Of en in welke mate dit is gebeurd, is niet bekend. Naar verwachting zullen diepere sporen nog (vrijwel) geheel intact zijn. Geadviseerd wordt om in de toekomst bij additionele verstoring van de bodem vroegtijdig archeologisch onderzoek uit te voeren.

Literatuur

- Aa., S., van der**, 2002: *Archeologisch onderzoek Loverbosch te Asten. Inventariserend Veldonderzoek*. Grontmijrapport.
- Alterra**, 2003: Digitale Geomorfologische Kaart van Nederland.
- Berendsen, H.J.A.**, 2008: *Landschappelijk Nederland*. Assen.
- Berg, M.M. van den & E.A. Hatzmann**, 2006: *Water en archeologisch erfgoed*. Amersfoort (Nederlandse Archeologische Rapporten 30).
- Berkvens, R.**, 2002: Post-Middeleeuwse scherven uit Ommel", in: Nieuwsbrief Archeologie Kempen- en Peelland, 2002.
- Bureau Militaire Verkenningen**, 1895, 1911, 1917, 1927 en 1936: *Asten, blad 693, 1:25.000*.
- Dom de Jong, P.**, 1960: Onze Lieve Vrouw van Ommel en het klooster Mariaschoot, bronnenpublicatie. Achelse Kluis 1960.
- Hessink, W.A.M., E. Eimermann, M.J.P. Gouw en R. Quack**, 2011: *Gemeentelijke archeologiekarta van Asten 2010*. V 692
- Kadaster, 1811-1832**: *Oorspronkelijke aanwijzende tafel der grondeigenaren en der ongebouwde en gebouwde vaste eigendommen, Asten, Noord Brabant, Sectie B, Blad 02*.
- Kars, H. & A. Smit (red.)**, 2003: *Handleiding Fysiek Behoud Archeologisch Erfgoed*. Amsterdam (Geoarchaeological and Bioarchaeological Studies 1).
- Laarschot, H. van de**, 1984: Archeologisch overzicht van Asten. In: *D'n Uytbeyndel* 6, 1984, p. 4-14.
- Roymans, J.A.M.**, 2000: *Plangebied Asten-Nobis, gemeente Asten; Archeologisch toezicht*. RAAP rapport 633.
- Rensink, E. en J.A.M. Roymans**, 2000: *Plangebied Asten-Nobis, gemeente Asten; een Aanvullende Archeologische Inventarisatie (AAI)*. RAAP-briefrapport 2000-1093/MW
- Sophie, G.J.A. & J.A.M. Oude Rengerink**, 2008: *Plangebied Asten-Loverbosch. Inventariserend veldonderzoek door middel van boringen (verkenkende fase)*. Archeologische Rapporten Oranjewoud 2007/49.
- Stichting voor Bodemkartering**, 1968a: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, Blad 52 West Venlo*. Wageningen.
- Stichting voor Bodemkartering**, 1968b: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, toelichting bij kaartblad Blad 52 West Venlo*. Wageningen.
- Topografische Dienst Nederland**, 1955, 1958, 1967, 1979, 1987 en 1991: *Topografische Kaart van Nederland, schaal 1:50.000, Asten/Deurne, blad 52C*.
- Vink, P.**, 1983: Het boek van Asten, 1983.
- Wolters-Noordhoff Atlasproducties**, 1990: *Grote Historische Atlas van Nederland, deel 4 Zuid-Nederland 1838-1857*, Groningen.

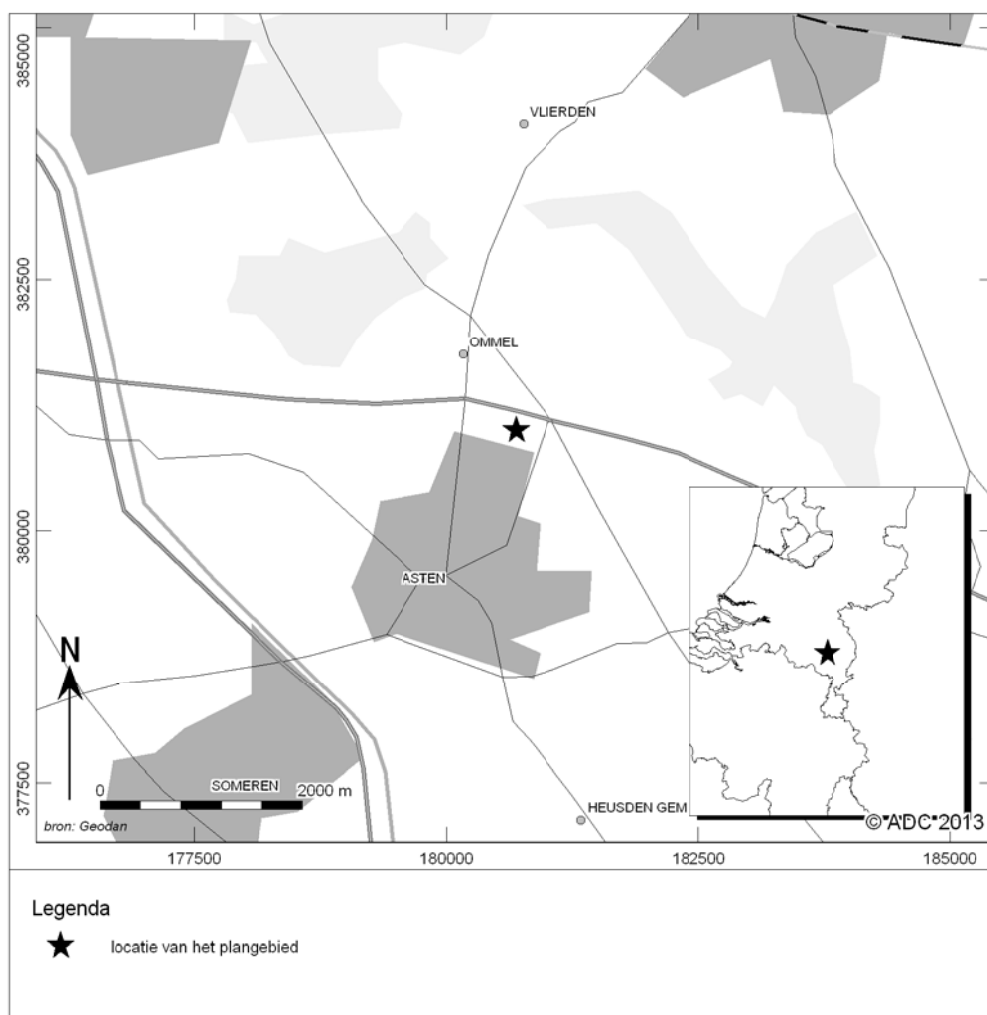
Geraadpleegde websites

<http://archis2.archis.nl>
<http://www.ahn.nl/viewer>
<http://www.kich.nl>
<http://www.watwaswaar.nl>
<http://www.ruimtelijkeplannen.nl/web-roo/roo/bestemmingsplannen#>

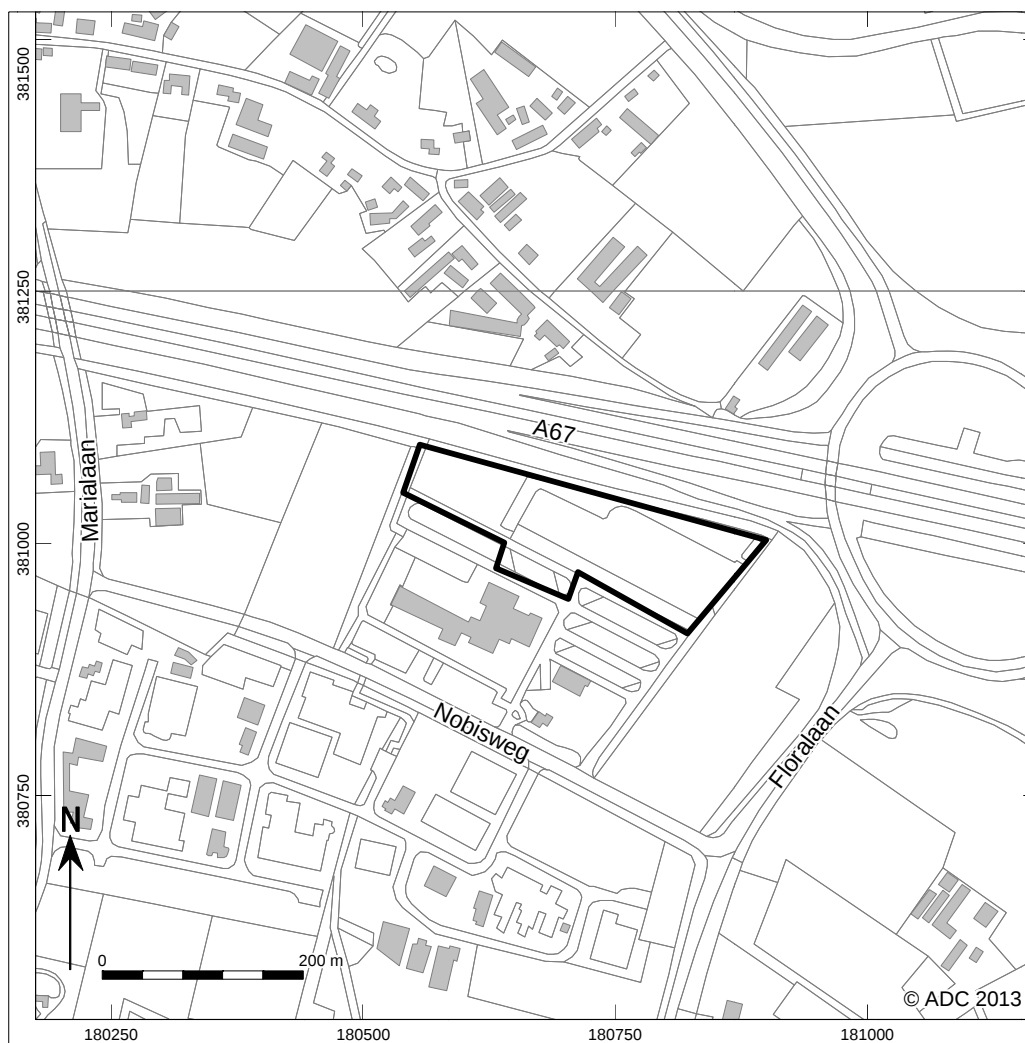
Lijst van afbeeldingen en tabellen

- Afb. 1 Locatie van het plangebied
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied. Het plangebied aangegeven met een zwart kader.
Afb. 3 Overzicht van de reeds uitgevoerde werkzaamheden
Afb. 4 Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen
Afb. 5 Vindplaatsen nabij het plangebied die niet in ARCHIS zijn vermeld.

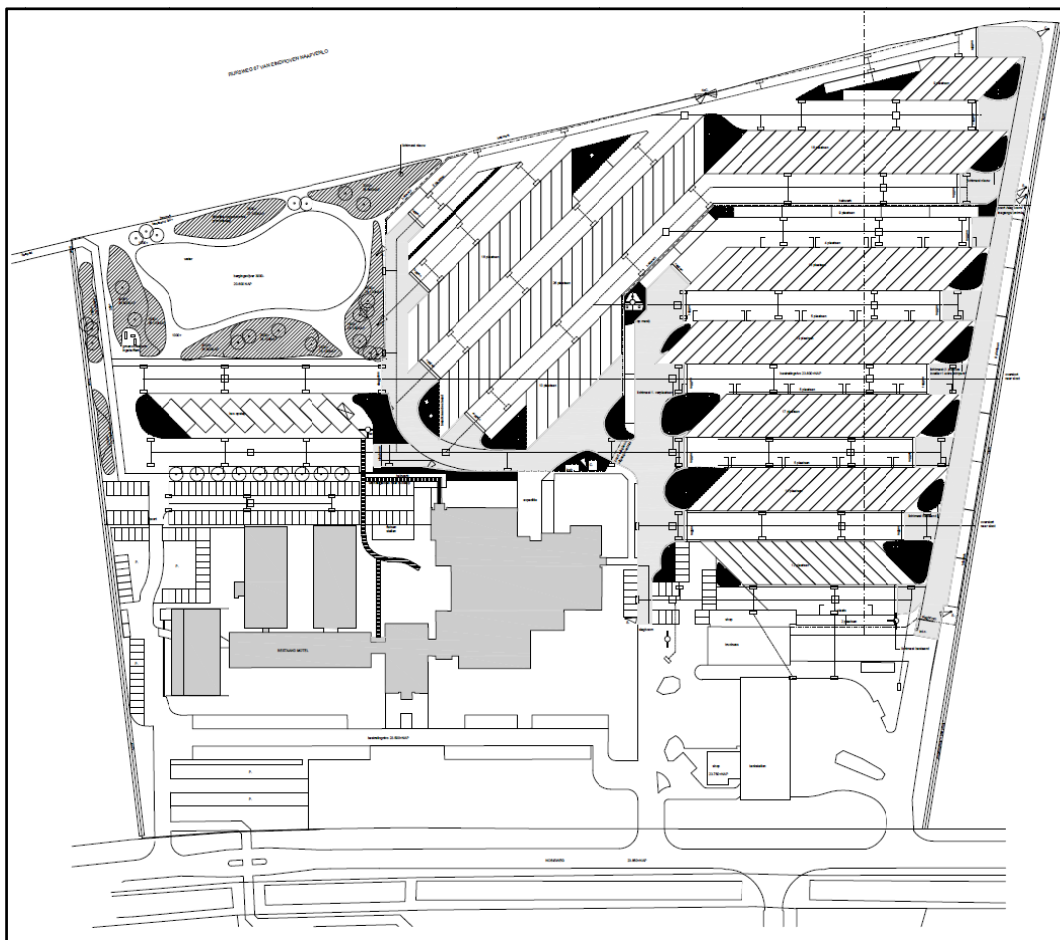
Tabel 1. Overzicht van de verschillende (pre)historische perioden.

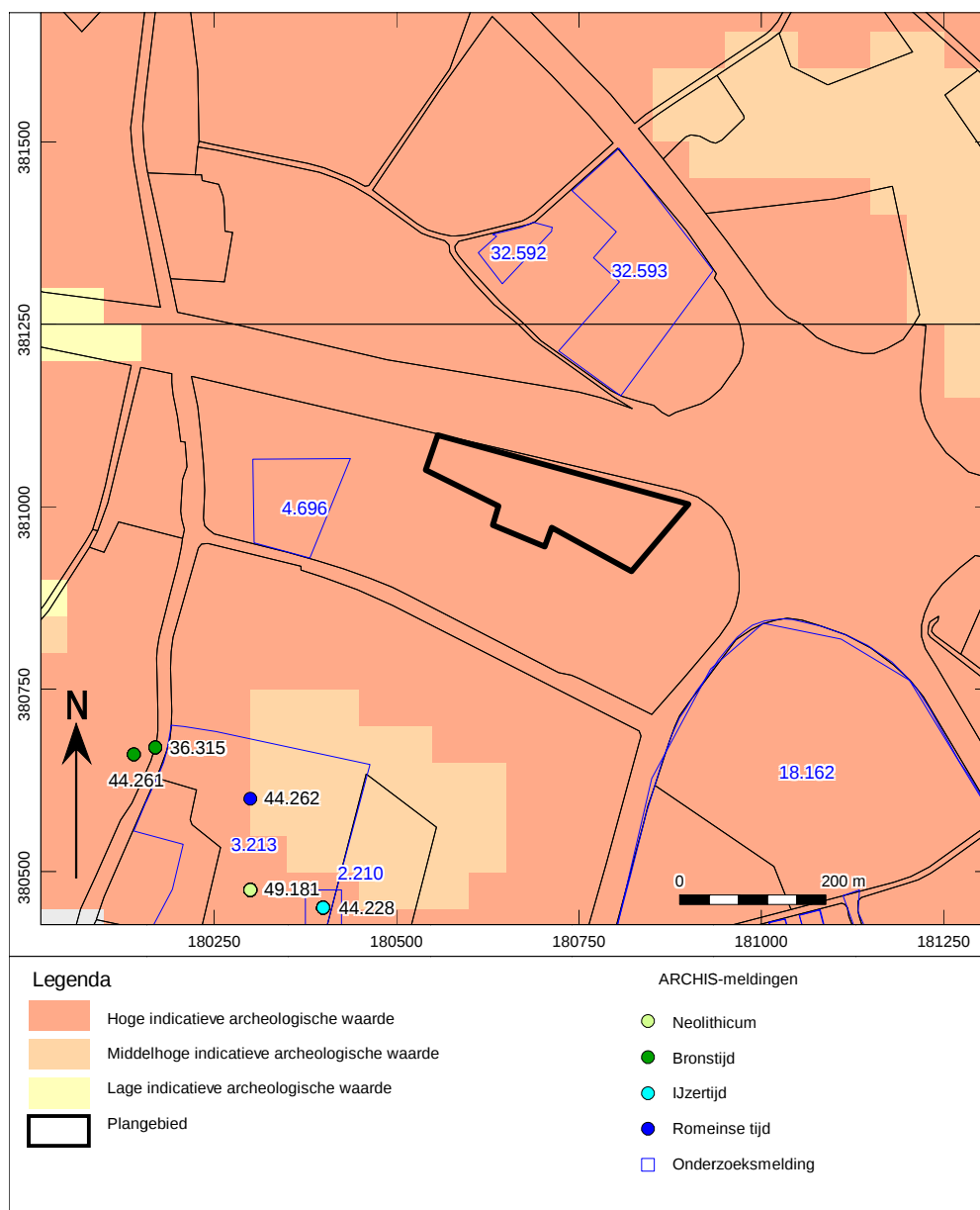
Afb. 1 Locatie van het plangebied

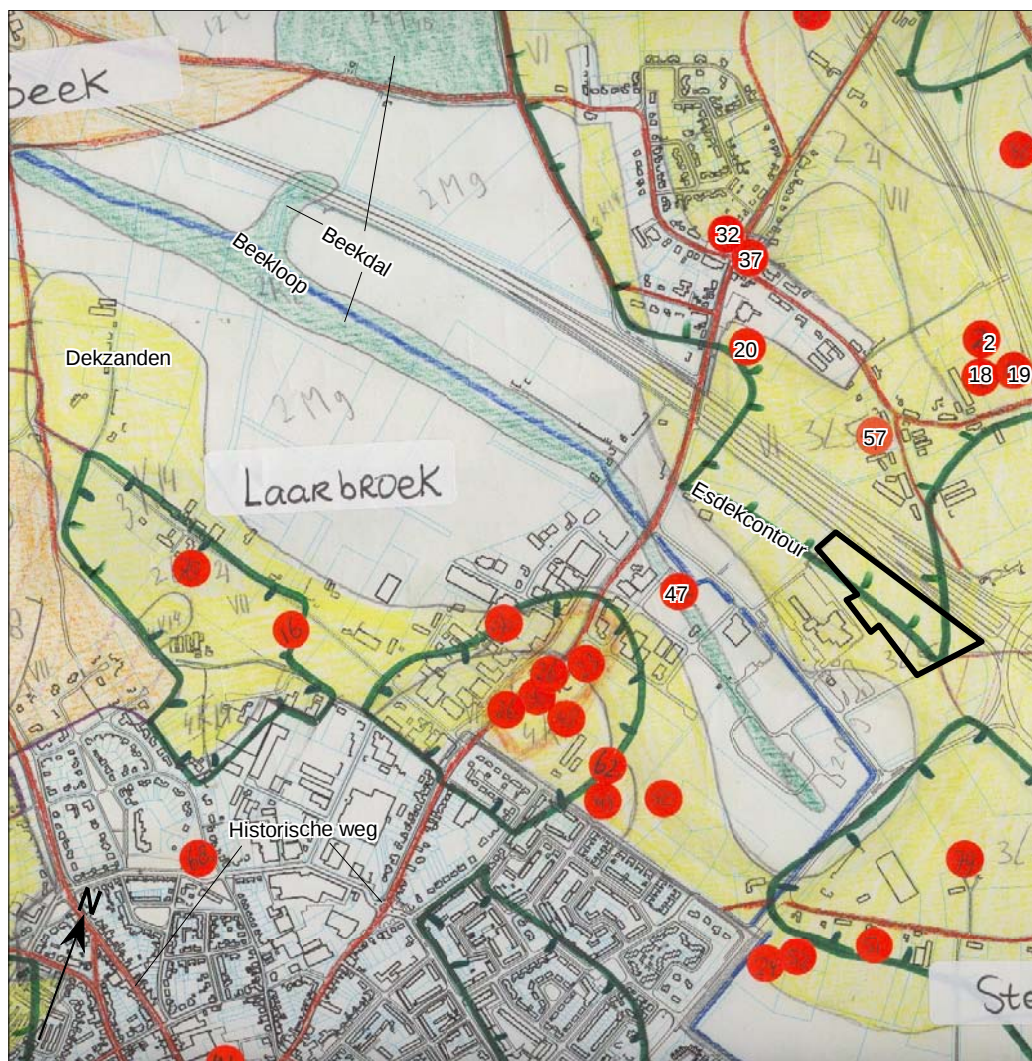
Afb. 2 Detailkaart van het plangebied. Het plangebied aangegeven met een zwart kader.

Afb. 3 Overzicht van de reeds uitgevoerde werkzaamheden

Afb. 4 Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, AMK-terreinen en ARCHIS-meldingen

Afb. 5 Vindplaatsen nabij het plangebied die niet in ARCHIS zijn vermeld. Het plangebied aangegeven met een zwart kader.²⁴

²⁴ Kaart ter beschikking gesteld door Heemkundekring De Vonder Asten-Someren.